

УДК 35.082.1

І.В. Власенко, М.О. Чміль, О.А. Ярещенко

Харківський національний університет внутрішніх справ, Харків

СПОСОБИ ПІДВИЩЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ГОТОВНОСТІ ПРАЦІВНИКІВ МІЛІЦІЇ

У роботі розглядаються питання вдосконалення системи професійної підготовки і професійної відбору працівників міліції. Розглянуто критерії професійного відбору та наведено результати експериментальної частини досліджень методики професійного відбору в спеціальні підрозділи.

Ключові слова: професійна підготовка, міліція, професійний добір, методика, експеримент, критерії, професійна готовність.

Вступ

Необхідність реформування органів внутрішніх справ назріла вже давно, але економічна та політична криза в Україні не давали здійснитися цій важливій справі. Але існують способи та методи, що не передбачають великих матеріально-технічних та фінансових витрат. Це стосується удосконалення професійного добору в органи внутрішніх справ, особливо у оперативні та спеціальні підрозділи.

Нажаль, на цей час в Україні склалася важка ситуація у правоохоронних органах, яка погіршується підвищенням активності кримінальних елементів. Щорічно зростає кількість травмованих та поране-

них працівників міліції, за роки незалежності України тільки під час несення служби загинуло 1002 правоохоронця (приблизно 50 міліціонерів на рік) [1].

Загальна кількість травмованих та поранених працівників міліції за останні роки вказана на рис. 1.

В той же час збільшується кількість організованих злочинних груп, а відповідно і кількість злочинів, що вчиняються ними, збільшується кількість осіб, які приймають участь в цих злочинних групах. Підвищується кількість зброї та вибухових речовин та предметів, що вилучаються у злочинців. Нажаль можна констатувати факт про підвищення рівня «професіоналізму» злочинців.

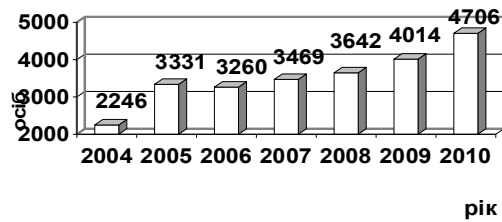

Рис. 1. Динаміка загального рівня травматизму працівників міліції за останні роки

А з урахуванням кількості злочинів та кількості осіб, які вчинили злочин за останні роки, можна зробити висновок про появу негативної тенденції щодо погіршення стану внутрішньої безпеки в нашій державі.

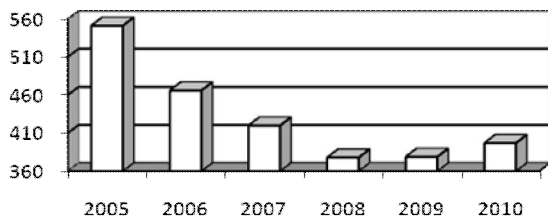

Рис. 2. Кількість організованих груп та злочинних організацій в Україні

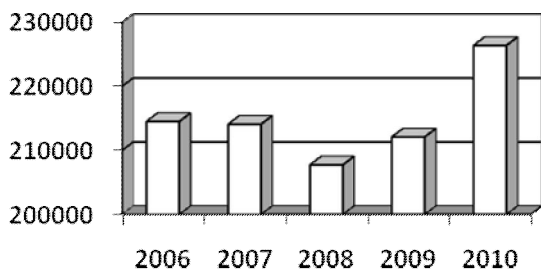

Рис. 3. Кількість осіб, які вчинили злочин, по роках

Виходячи з вищевказаного тема, яка розглядається нами вкрай актуальна і не підлягає сумнівам. Забезпечення громадського порядку, боротьба зі злочинністю, попередження правопорушень є однією з головних задач будь-якої держави. І при появі будь-яких негативних тенденцій необхідно розглянути основні проблемні питання цієї тенденції, а головне знайти основні напрямки протидії їй. Система професійного добору та критерії цього добору це початкова стадія високого професіоналізму працівників міліції і перше, що вже на начальному етапі несення служби міліціонерами можна протиставити злочинним проявам.

Наукова новизна та практична значимість також не підлягають сумнівам. Визначення критеріїв професійного добору та удосконалення способів та

методик є вкрай важливим для практичних підрозділів МВС, особливо для оперативних та спеціальних. Знайти середину між високими вимогами для відбору у органи внутрішніх справ та можливостями людини, яка поступає на службу є однією з основних задач наших досліджень.

Основна частина

У 2002 – 2011 роках у Харківському національному університеті внутрішніх справ з особовим складом різних підрозділів, з різних регіонів України проводилося анкетування. Загалом опитуванню піддалося більш ніж 800 працівників міліції.

У результаті опитування нами були отримані наступні результати:

82,6% опитуваних вважає систему професійної підготовки в ОВС, такою що не відповідає сучасним вимогам;

69,9% опитуваних вважає, що професійний добір не виконує основного призначення та в ОВС потрапляють випадкові та не підготовлені люди.

Неодноразово можна було чути в останні роки про підвищення рівня професійної підготовки в ОВС, зменшення кількості надзвичайних подій, підвищення іміджу правоохоронних органів і т.ін. Про удосконалення системи професійного добору також говорили достатньо, навіть пропонували нові методики та способи [2, 3], але досліджень ефективності цих методик та способів проведено не було.

Тому нами було розпочато у 2010 році дослідження критеріїв професійного добору у спеціальний підрозділ міліції «Беркут». Нами були розглянуті вимоги щодо фізичних можливостей кандидатів на службу у цей підрозділ та проведена низка експериментів.

Ретельно описувати етапи випробувань ми не будемо, це не є задачею даної статті. Випробування кандидатів на службу розбиті на 7 тестів. Результати тестів переводилися по таблиці у бали. Основна задача, щоб кандидати на службу отримали у сукупності не менш 295 балів. До та після виконання вправ у випробуваннях визначалися частота серцевих скорочень (ЧСС) та артеріальний тиск (верхній (ВАТ)/нижній (НАТ)).

Тест №1 – оцінюється витривалість. Після тесту Купера необхідно пробігти за 12 хвилин максимальну відстань.

Тест №2 – оцінюється силова витривалість у чотирьох вправах. Комплекс силових вправ має назву «Вітязь». Кожна вправа повторюється 10 разів і чотири вправи являють собою один цикл. Необхідно витримати якомога більше циклів.

Тест №3 – оцінюється сила. Визначається максимальна кількість підтягувань на перекладині з положення вису.

Тест №4 – оцінюється швидкісні якості. Визначається час подальшого збільшення навантаження і передбачає впровадження додаткової бігової швидкісної підготовки.

Тест №5 – оцінюється гнучкість. Поздовжній та поперечний шпагат. Утримання 10 секунд у певних позиціях.

Тест №6 – оцінюється спритність. Тест виконується впродовж п'яти вправ. Визначається час на виконання цих вправ.

Тест №7 – оцінюється сміливість. Навчальний поєдинок по правилам боксу 3 хвилини з одним супротивником, а потім відразу 2 хвилини з двома супротивниками. Визначаються дії та поведінка кандидатів на службу.

У випробуваннях приймали участь 10 курсантів ХНУВС, які мають певну підготовку, з них 2 дівчини.

Результати тесту №1. Дівчата тест не пройшли. Хлопці отримали 20 – 35 балів. Максимальна ЧСС після випробувань сягала 192 удари за хвилину, середня ЧСС – 160,5, зростання у випробуваних відбулося на 71,2%. НАТ зміни не піддавався, а ВАТ максимальне складало 180, в середньому 165. Підвищення ВАТ відбулося на 22,77%. Максимальна подолана відстань для дівчат склала 2458 метрів для хлопців 2930 метрів.

Фізіологічні показники випробуваних після виконання тесту №1 вказують на можливість подальшого збільшення навантаження і передбачають впровадження додаткової бігової підготовки.

Результати тесту №2. Тест виконано всіма учасниками, максимальну кількість циклів 6 виконали 4 учасники (з них 1 дівчина). Учасники отримали від 30 до 50 балів. Максимальна ЧСС після випробувань сягала 222 удари за хвилину, середня ЧСС – 171, зростання у випробуваних відбулося на 85,9%. НАТ і ВАТ знизилися, відповідно на 2,8% та 3,9%.

Фізіологічні показники випробуваних після виконання тесту №2 вказують на максимальне навантаження та неможливість його подальшого збільшення. Хоча для спеціальних підрозділів межа можливостей відповідає необхідним вимогам.

Результати тесту №3. Дівчата тест не виконали, хлопці виконали на максимальну кількість балів – 50. Максимальна ЧСС після випробувань сягала 150 удари за хвилину, середня ЧСС – 136, зростання у випробуваних відбулося на 78,95%. ВАТ максимальне складало 140, в середньому 137, а НАТ максимальне складало 110, в середньому 93. Підвищення ВАТ і НАТ відбулося відповідно на 12,3% та 16,67%.

Фізіологічні показники випробуваних після виконання тесту №3 вказують на можливість подальшого збільшення навантаження і достатньої фізичної підготовки основної маси кандидатів на службу.

Результати тесту №4. Дівчата тест не виконали, хлопці виконали на 25 – 33 бали. Максимальна ЧСС

після випробувань сягала 222 удари за хвилину, середня ЧСС – 174, зростання у випробуваних відбулося на 90,2%. ВАТ максимальне складало 172, в середньому 162, а НАТ максимальне складало 127, в середньому 112. Підвищення ВАТ і НАТ відбулося відповідно на 10,4% та 18,3%.

Фізіологічні показники випробуваних після виконання тесту №4 вказують на можливість подальшого збільшення навантаження і передбачає впровадження додаткової бігової швидкісної підготовки.

Результати тесту №5. Дівчата тест виконали на 45 – 50 балів, хлопці виконали на 0 – 50 бали (1 випробування не пройшов). Показники гнучкості у дівчат значно вищі ніж у хлопців.

Показники випробуваних після виконання тесту №5 вказують на необхідність подальшого значного удосконалення гнучкості, відсутності попередньої базової підготовки.

Результати тесту №6. Тест виконано всіма учасниками. Час виконання всіх вправ склав 70 – 95,4 секунди. Максимальна ЧСС після випробувань сягала 167 удари за хвилину, середня ЧСС – 144, зростання у випробуваних відбулося на 61,3%. Зміни ВАТ та НАТ майже не відбулося.

Фізіологічні показники випробуваних після виконання тесту №4 вказують на можливість подальшого збільшення навантаження і повністю відповідають базовій готовності для всіх підрозділів. Питання викликає тільки вправа №3, де було необхідно пройти 7 метрів на руках без торкання ногами пола. Навіть для спеціальних підрозділів цей норматив завищений, пропонується проходження цієї відстані з можливим торканням ногами полу, але з продовженням вправи з місця, де відбулося торкання.

Результати тесту №7. Дівчата тест не виконали, не виконали і 4 хлопця. Цей факт вказує на коректність цього тесту тільки для спеціальних підрозділів. Для тих хто тест склав максимальна ЧСС після випробувань сягала 360 ударів за хвилину, середня ЧСС – 196, зростання у випробуваних відбулося на 79,6%. ВАТ максимальне складало 190, в середньому 170, а НАТ максимальне складало 90, в середньому 74. Підвищення ВАТ відбулося на 19,3% , а НАТ знизилося 1,7%.

Фізіологічні показники випробуваних після виконання тесту №7 вказують на максимальне навантаження та неможливість його подальшого збільшення. Для спеціальних підрозділів межа можливостей відповідає необхідним вимогам та передбачає високу базову готовність.

Результатом випробувань стало виконання нормативів одним кандидатом, ним було набрано 302 бали з 295 необхідних, що відповідає вимогам професійного добору у оперативні та спеціальні підрозділи у межах 10 – 15% від загальної кількості кандидатів. Критерії фізіологічної готовності майже

завжди відповідали безпечному та професійному рівні, ступінь готовності складав в середньому по групі 74%, а у хлопців – 89%. Цей факт підтверджує об'єктивність цієї методики професійного добору та реальність задачі нормативів.

Результати бальної оцінки для тих, хто виконав тестові завдання наведені на рис. 4.

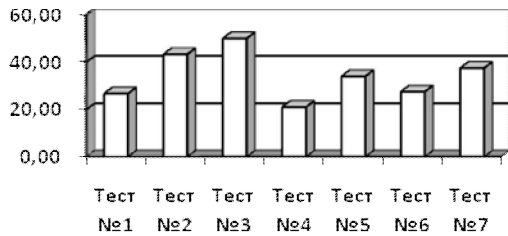

Рис. 4. Середня кількість балів, що отримали особи, які пройшли випробування

Для об'єктивної оцінки розглянутої методики професійного добору необхідно визначити ще один критерій – критерій реалістичності. Реально скласти вказані іспити і який відсоток проходження кандидатів на службу має ця методика. Відсоток тих, хто не склав іспити у випробуваній групі надано на рис. 5.

Використовуючи закони комбінаторики можна визначити, що запланований відсоток тих, хто склав випробування по всіма тестам складає 18,4%. Цей критерій також відповідає вимогам щодо відбору у оперативні та спеціальні підрозділи.

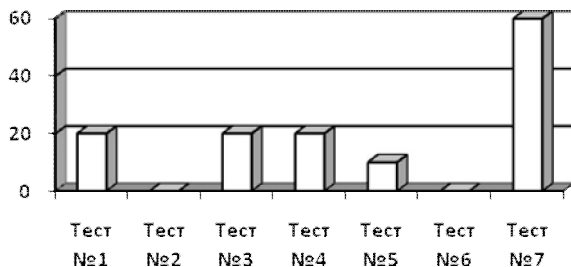

Рис. 5. Відсоток випробуваних, хто не пройшов тести.

В результаті проведених випробувань найбільш важкими для випробуваних стали тести 1, 4 та 7. Ці тести потребують подальших досліджень та випробувань. Тести 2, 3 та 6 можна впроваджувати у систему професійного добору для всіх працівників міліції. В цілому розглянута методика після додаткових змін та удосконалення рекомендується для впровадження в органах внутрішніх справ.

Висновок

Проведена науково-дослідна робота вказало на наявність певних проблем у системі професійної підготовки та на етапі професійного добору майбутніх правоохоронців, особливо для оперативних та спеціальних підрозділів. Критеріальні зміни у професійному доборі вкрай необхідні, тому цей напрямок є подальшим у нашому дослідженні. Підвищення боєздатності працівників міліції на цей час є єдиним шляхом протидії злочинності та порушенням правопорядку. Окрім фізичних критеріїв професійного добору, у подальшому необхідно розглядати психологічний та професійний.

Список літератури

1. Іменем закону. Громадсько-правовий тиждень. За покликком Присяги – на вірність Батьківщині. – Вип. 33, 18.08.2011. – С. 4.
2. Перепелиця А.В. Особливості професійного відбору персоналу до органів внутрішніх справ [Електронний ресурс] / А.В. Перепелиця. – Режим доступу до ресурсу: <http://radnuk.info/statii/565-pranoohor/15146-2011-01-21-08-14-21.html>.
3. Масляніцин В.І. Особливості професійного відбору майбутніх працівників міліції [Електронний ресурс] / В.І. Масляніцин. – Режим доступу до ресурсу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/kavis/2011_1/maslyn.htm

Надійшла до редколегії 12.10.2011

Рецензент: д-р військ. наук, проф. І.О. Кириченко, Харківський університет Повітряних Сил ім. І. Кожедуба, Харків.

СПОСОБЫ ПОВЫШЕНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ГОТОВНОСТИ РАБОТНИКОВ МИЛИЦИИ

И.В. Власенко, М.А. Чмиль, О.А. Ярещенко

В работе рассматриваются вопросы совершенствования системы профессиональной подготовки и профессиональной отбора работников милиции. Рассмотрены критерии профессионального отбора и приведены результаты экспериментальной части исследований методики профессионального отбора в специальные подразделения.

Ключевые слова: профессиональная подготовка, милиция, профессиональный отбор, методика, эксперимент, критерии, профессиональная готовность.

WAYS TO IMPROVE POLICE EMPLOYEES PROFESSIONAL READINESS

I.V. Vlasenko, M.O. Chmil, O.A. Yareshenko

The work deals with improving the system of professional preparation and selection of police officers. The criteria of professional selection and experimental results of the research techniques of professional selection of special units.

Keywords: professional preparation, police, professional selection, technique, experiment, criteria, professional readiness.